

Ol gylyç – parol

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ol gylyç – parol OL GYLYÇ – PAROL

Din işleri ministri Aly Erbaş Çandarly Halyl paşa boljak bolýarmy?

Erdogan munuň parhyndamyka?

Başlalyň onda:

Aýasofýa meselesi – hem yslam taryhyny, hem osmanly taryhyny öwrenmek üçin gowy mümkünçilikleri döretdi.

Mysal üçin...

Köşkdäki dindar gatlaklaryň lideri baş wezir Çandarly Halyl Stambuluň alynmagyna hemise garşı çykdy. Gowşak we ýerliksiz hüjüm edijilikli syýasat ýöredýär diýip, eger Mämmet II Stambuly alsa "Fatih" bolup, häkimiýeti doly ele alar öýtdi. Şonuň üçin ol Mämmet II-niň güýcsüzligine galyp, aýdan-diyeninden çykmažlygy we şeýmekligiň hasabyna öz ygtyýarlyklarynyň mizemezligini saklamagy isledi.

Çandarlynyň kes-kelläm garşı çykandygyna garamazdan, 1453-nji ýylyň 6-njy aprelinde Stambul gabawa alyndy. Emma... näçe gün geçse-de, Stambuluň belent diwarlaryny aşyp bolmady.

Çandarly Diwan toplansygynda aýak diräp, gabawyň bes edilse gowy boljakdygyny aýtdy durdy. Şol sanda ol psihologik söweş tilsimini-de ulandy, haçparaz flotiliýasynyň ýola çykandyggy barada myş-myş ýaýratdy. Goşunyň sussuny basmak üçin elinden gelen pyssy-pjurlygy gaýgyrmady.

Gapma-garşılyk häkimiýetdäki fraksiýa çekişmesini has-da ýitileşdirdi. Biriniň başynda Çandarly paşa, beýlekisiniň başynda Köreken Zaganos paşa bardy.

Stambuluň alynjakdygyna bolan ynam sarsmaga başlady.

Mämmet II 26-njy maý günü ymykly karara gelmek için harby geňeşi toplady. Çandarly ýene pikiriniň arkasynda durdy. Fetihin tarapdary Zaganos paşa bolsa operasiýanyň dowam etdirilmegini dogry hasaplady.

Ine... Bu toplansykda Mämmet II (Akşemsetdiniň hatyna görä) özi göwünjeň bolmasa-da, esgerleriň şäheri üç günläp talamagyna rugsat berdi.

Ertesi gün dellallar habary goşuna mälim etdi. İki günden soňam Stambul alyndy.

Çandarla soň näme bolandyr öýdýäňiz?

■ **HÄKİMİÝET GARPYŞYGY**

Stambul eýelenenden soň Çandarly Halyl paşa wezipesinden boşadyldy. Ýedikule Altyngapy zyndanynda kyrk gün saklandy.

1453-nji ýylyň 10-njy iýunynda gözlerine mil çekiliп, ölüm bilen jezalandyrlyldy, mal-mülki, bar baýlygy döwletiň hasabyna geçirildi.

Çandarlynyň wagşylarça öldürilmegi boýunça dürli düşündirişler bar:

Birinjisi, Mämmet II-niň häkimiýeti ele alandygyny Gapyguly esgerleridir we ulamalaryň arasyndaky Çandarly tarapdarlaryna göz görkezmek islegi. Bu pikiri öňe sürýänleriň pikiriçe, Aýasofýanyň metjide öwrülmeginiň düýp sebäbinde-de dindar gatlagyň arasyndaky Çandarly tarapdarlarynyň göwnüni hoş etmek ýaly meýiller bardy. (Şeýle-de Baýezit II kakasy Fatihiň "öwrülişikçi" tarapdarlaryna garşı dindar gatlagy öz tarapyna çekmek üçin Stambuldaky birgiden buthanany metjide örürdi, metjit bolan ýerleri halwetiler ýaly tarykatlaryň ygtyýaryna berdi. Sonuň üçin oňa "Weli" lakamy berildi. Baýezit II Çandarlynyň ogly Ybraýym paşany-da baş wezirlige belledi!)

Ikinjisi, Stambuluň eýelenenden soň Çandarlynyň Wizantiýa hökümetine (we onuň emri astyndaky Sazada Orhan Çelebä) ugradan hatlarynyň orta çykmagydy. Häkimiýetdäki ornunyň peselmegini islemedik Çandarly duşman bilen ýaranlyk etmek ýaly ikiýüzli hyýanata-da yüz urmakdan çekinmändi!

Dillerinde dowamly "eždat" sözünü düşürmeyeňleriň osmanlynyň syýasy taryhyň gowy bilyändigine onçakly ynamym ýok. Ýogsam

bolmasa olar Aýasofýada Atatürkke dil uzadan Aly Erbaşyň haýsy taryhy şahsyň tüýsüne girip hereket edendigini aňşyrarlardy! Ýagdaý şeýle:

■ AKLA NÄMELER GELÝÄR

Bu gün Türkíyäniň üns merkezinde näme bar?

Aýasofýanyň metjide öwrülmegimi?

Yogsa-da... Din işleri ministri Aly Erbaşyň Aýasofýa münberinden Atatürkke nälet okamasymy? Gürrünsiz ikinjisi.

AKP häkimiýeti özüne şu sowaly bermeli:

Professor Aly Erbaş ýaly bir alym adam Aýasofýa metjidiniň açylyş dabarasyna sözlän sözleri bilen näme üçin tegmil sürtdi? Özem:

FETÖ-nyň Abant toplanşyklarynyň barsyna diýen ýaly gatnaşan we "Dinlerara dialog" maksatnamasynyň iň esasy ýolbaşçylaryndan professor Aly Erbaş münbere gylyçly cykyp, kimlere subliminal yşarat etdi?

"Hristianlykda reforma we protestant taryhy", "Hristianlykda ybadat" ýaly kitaplaryň awtory Erbaş Aýasofýanyň metjide öwrülmesiniň hristian dünýä üçin nämäni aňladýandygyny bilmeýändir öýdýäňizmi?.. Muny gaty gowy bilýän we dinler taryhy boýunça ökde taryhçy Erbaşyň eli gylyçly münbere çykmagyny nähili düşündirse bolar? Dünýäniň we aýratynam Russiyanyň gözüne türk döwletiniň fetih meýillidigini somlajak bolýarmy?

Häkimiýet sowukganly beýannamalar bilen çykyş edip durka, Erbaş näme üçin içerki we daşarky jemgyýetçilige meçew berjek bolýar?

AKP bu soraglar bilen ýüzleşenok.

Şonuň üçin olar FETÖ-nyň ýetişdirip, aralaryna oklan kriptolarynyň gelejekde gaýyrjak işleri başlaryna iner durar, iner durar...

Gylyçly gürrüñiň özüne aýratyn söhbet gerek: Nämäniň paroly? Meselem:

FETÖ esgerleriniň tabynlygyny görkezmek üçin Fethullah Gülene uçurym gylyçlaryny sowgat edendikleri eýýäm ýatdan çykdymy?

FETÖ üçin “gylyç” 15-nji iýul agdarlysygynyň paroly däldimi näme?

Bularyň hemmesi töänlikmi?

Erbaş ol gylyjy nireden aldy?

Netijede:

Mämmet II-Çandarly gatnaşygyny duýgular bilen däl-de, akył bilen analiz etmek gerek.

Soner YALÇYN.

"SÖZCÜ" gazeti, 29.07.2020 ý.

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW,
Stambul uniwersitetiniň talyby. Publisistika